

ETNISKIE STEREOTIPI DRUKĀTAJOS MASU MEDIJOS

ETHNIC STEREOTYPES IN PRINTED MEDIA

Olga Ivanova, Bc.sc.soc., e-pasts: Siverina@inbox.lv
Laima Barisa, Mg.sc.soc., e-pasts: Laima.Barisa@llu.lv

Abstract

The article discusses the topic of ethnic stereotypes in the modern Latvian- and Russian-language press in Latvia. The theme was chosen due to its relevance in contemporary society. The aim of the study is to identify ethnic stereotypes which are broadly presented in the Latvian and Russian printed media. The Conflict theory and symbolic interactionism are examined in detail to offer some explanations, which provide a theoretical framework for the empirical part of the study. In the empirical study, the contents of various Latvian printed media sources have been analyzed. The following national newspapers were examined: "Neatkarīgā Rīta Avīze", "Diena", "Час", "Вести Сегодня", during the period from October 1st, 2009 and March 31st, 2010. The results of the study show that negative ethnic relationships, stereotypes and conflicts still do exist in the modern Latvian society. Nevertheless, it is never a dominant theme in the printed media.

Key words: ethnic stereotypes, printed media.

Ievads

Divdesmitā gadsimta beigās pēc ilgstošas pauzes Eiropas kartē parādījās valstis, kurām bija sava nacionāla pagātne. Arī Baltijas valstis nebija izņēmums. Pagājušajā gadsimtā Latvijā notika straujās izmaiņas, kas izraisīja ģeopolitiskās, ideoloģiskās un sociālās transformācijas. Kā parāda vēsture, Latvija vienmēr bijusi etniski nevienlīdzīga valsts, kurā dzīvoja dažādas tautības un kultūras. Tāpēc starpnacionālās un starpetniskās attiecības bijušas dažādas: kā draudzīgas, tā arī neiecietīgas. Lai runātu par starpnacionālām un starpetniskām attiecībām, nepieciešams paskaidrot un atdalīt šos jēdzienus vienu no otra. Vispirms ir jāsaprot, ka *nācija* (no lat. *natio* cilts, tauta) ir vēsturiski radusies cilvēku kopa. Nācija ir nākamā tautas attīstības pakāpe, kad tā, sasniedzot noteiktas organizētības, vienotības pakāpi, spēj izveidot savu valsti. Bez savas valsts tautu nevar uzskatīt par nāciju. Ļoti svarīga loma vienotības panākšanai ir valodai, vēsturiskajai apziņai, kultūrai, noteiktai dzīves teritorijai. Savukārt *etnos* ir sociāls cilvēku kopums, kura locekļi apzinās sevi kā vienotu grupu, pretstatā pārējiem etnosiem. Izveidojies ilgstošas vēsturiskās attīstības rezultātā noteiktā vidē un to bieži, bet ne vienmēr, vieno *līdzīga kultūra, valoda, mentalitāte* vai *līdzīga antropoloģiskās īpašības*. Tāpēc var apgalvot, ka nacionālais norāda uz valsti un to vēsturi, bet etniskais - uz tautību un kultūru (Zepa, 1997:63).

Divdesmit pirmais gadsimts viennozīmīgi ir informācijas, vārda un viedokļa brīvības laikmets. Šodien masu informācijas līdzekļi ir galvenie informācijas avoti un sociālas komunikācijas kanāli. Masu saziņas līdzekļi apslēpti veido noturīgus etniskos stereotipus, nodod zināšanas, normas un vērtības, mēģina manipulēt ar cilvēku uzskatiem, kā arī uzspiež savu viedokli sabiedrībai un saasina starpetnisko neiecietību vienai tautībai pret otru.

Piemēram, mūsdienu Latvijā dzīvojošie krievi bieži tiek asociēti ar PSRS okupāciju un represijām. Gan televīzijā, gan presē, gan internetā un ikdienas dzīvē krievi bieži tiek asociēti ar tām nelaimēm un bēdām, kuras notika ar daudzām mazām tautām PSRS laikā.

Etnisko problēmu nopietnību Latvijā parāda, piemēram, tas, cik atšķirīgi notikumus Latvijā un ārpus tās atspoguļo un interpretē latviešu un krievu masu informācijas līdzekļi. Lielākā daļa no tiem tomēr cenšas turēties politikorektumu robežās, turpretī aina krasi mainās gadījumos, kad uzskatu paudēji ir anonīmi. Interneta portālu komentāru lappusēs regulāri ir lasāmi to vai citu tautību klaji aizskaroši izteikumi, pat aicinājumi nekavējoties sākt fiziski iznīcināt citas tautības pārstāvjus. Interneta portālos latviešu valodā visbiežāk ir lasāmi klaji šovinistiski izteikumi, kas vērsti pret krieviem, ebrejiem un čigāniem, savukārt rakstītāji krievu valodā tādā pašā veidā galvenokārt vēršas pret latviešiem, amerikāņiem, vāciešiem u.c.

Var liecināt, ka mūsu sabiedrība jau ir samierinājusies, ka divas valsts kopienas - latviešu un krievu – „riņķo katra pa savu orbītu”, ne pārāk interesēdamās par otras problēmām. Bet, kad pēkšņi rodas draudīga situācija, var tikai pabrīnīties, salīdzinot latviešu un krievu masu saziņas līdzekļu vērtējumus. Piemēram, katru gadu lielu ažiotažu masu medijos izraisa 9. maija un 16. marta tēma. Avīzēs latviešu valodā un interneta portālos parādās naidīga attieksme pret visu, kas saistīts ar 9.maiju – to uzskata par komunistu un okupācijas dienu. Avīzēs un internetā krievu valodā pretēji 16.marts tiek uzskatīts par nacisma dienu. Masu saziņas līdzekļi vēl vairāk propagandē, kurina un saasina situāciju.

Starpetniskās attiecības ir viena no aktuālām un asām problēmām mūsdienu Latvijas sociālajā dzīvē. Latvijas masu saziņas līdzekļi pēdējos gados parāda paaugstinātu interesi un uzmanību par tām. Latvijas masu saziņas līdzekļos bieži parādās tēmas, kas saistītas ar latviešu tautai 20. gadsimtā nodarītām sāpēm, nelaimēm un sabrukušiem sapņiem. Ļoti bieži emocionālais faktors, minētā trauma, kļūst par etniska stereotipa veidošanas dzinēju un cik bieži PSRS stereotips traucē etniskā jautājuma risināšanai.

Temats pētījumam izvēlēts tādēļ, ka ir ļoti aktuāls, īpaši mūsdienās. Gandrīz visos masu informācijas līdzekļos var atrast materiālus, kas var sekmēt starpetniskos konfliktus. Dažreiz autori cilvēku trūkumus un labās īpašības piedēvē

par visas tautības raksturojumam. Tieši tā mūsu dzīvē rodas etniskie stereotipi un starpetniskie konflikti. Tāpēc autore pētīja, kā Latvijas masu saziņas līdzekļi latviešu un krievu valodā atspoguļo etniska rakstura jautājumus.

Pētījuma jautājums: Vai drukātie masu saziņas līdzekļi atspoguļo etniska rakstura jautājumus un etniskos stereotipus?

Darba mērķis: Noskaidrot, kā Latvijas latviešu un krievu masu mediji atspoguļo etniska rakstura jautājumus un vai šajā atspoguļojumā parādās etniskie stereotipi.

Pētījuma uzdevumi:

- Izpētīt un analizēt etnicitātes un etnisko stereotipu teorētiskos aspektus.
- Raksturot jēdzienus: etniskais stereotips, etniskie aizspriedumi (etnocentrisms), etniskā diskriminācija, etniskā piederība, sociālā manipulācija, masu saziņas līdzekļi (prese).
- Sniegt Latvijas latviešu un krievu masu mediju raksturojumu.
- Izpētīt, kā drukātie masu saziņas līdzekļi atspoguļo Latvijas iedzīvotāju viedokli par citām etniskām grupām.
- Izmantojot kvantitatīvo pētniecības pieeju – kontentanalīzi, izpētīt un analizēt avīzes krievu un latviešu valodā, lai noskaidrotu kā drukātie masu saziņas līdzekļi atspoguļo etniska rakstura jautājumus, un vai šajā atspoguļojumā parādās etniskie stereotipi.

Pētījuma priekšmets: etnisko stereotipu atspoguļojums Latvijas latviešu un krievu valodā drukātajos masu medijos.

Pētījuma objekts: krievu un latviešu valodā izdotie drukātie preses izdevumi. („Neatkarīga Rīta Avīze”(NRA), „Diena”, „Час”, „Вести Сегодня”)

Pētījuma hipotēze: Latvijas latviešu un krievu valodā drukātie masu saziņas līdzekļi, izklāstot etniska rakstura jautājumus, atspoguļo etniskos stereotipus.

Pētījuma metode: kvantitatīvā pētniecības pieeja, izmantojot preses kontentanalīzi.

Rezultāti un diskusija

Pētījuma galvenie koncepti

Pēc kanādiešu sociologa D.E. Smita domām, pastāv atšķirība starp jēdzieniem: **nācija** un **eticitāte**. Nācija ir noteikts cilvēku kopums, kam ir sava vēsturiskā teritorija, kopīgi mīti un ar vēsturi saistītas atmiņas, vienota tautas masu kultūra, kopīga ekonomika un visiem sabiedrības locekļiem vienādas likumīgas tiesības un pienākumi. Bet etnicitāte ar teritoriju var būt saistīta tikai vēsturiski un simboliski, turpretim ikviena nācija ar to ir saistīta fiziski un praktiski - nācijām teritorijas pieder. Etniskajām kopienām nebūt nav jādzīvo savā teritoriālajā dzimtenē. Vairākās valstīs nācijas tika veidotas, cenšoties saliedēt vienā veselumā teritorijā dzīvojošas tautības (Smits, 1997:49).

Parasti cilvēki izjūt ļoti stipru piederību kādai grupai, tomēr etniskā vai nacionālā piederība ir visstiprākā.

Etniskā piederība ir sociāla konstrukcija, kuru veido *kultūras elementi*, kas „tiek nodoti no paaudzes uz paaudzi mācīšanās ceļā” un tie ir: *vērtības, normas, institūcijas, artefakti, valoda, paražas, reliģija, tradīcijas, piederība teritorijai* (Hoult, 1969:93).

Sociālo zinātņu un psiholoģijas literatūrā stereotipi tiek nošķirti no aizspriedumiem, proti, **stereotips** ir uztveres veids, aizspriedums – vērtējums; un tie ir savstarpēji saistīti (John P, 2005:41).

Sociālais stereotips ir stabils priekšstatu kopums, kas veidojas apziņā uz personīgās dzīves pieredzes pamata, kā arī ar daudzveidīgu informācijas avotu palīdzību. Caur stereotipa prizmu tiek uztverti reālie priekšmeti, reālās attiecības, notikumi un darbības personas (Джерри, 2001:124).

Etniskais stereotips ir emocionāli iekrāsots, shematisks, standartizēts etniskās grupas tēls. Starpetniskajā saskarsmē cilvēki ikdienā stājas kontaktos ar citu tautu pārstāvjiem, vadoties pēc savā vidē, ģimenē un valstī pastāvošiem stereotipiem. Tos ietekmē politiskais un sociālais klimats valstī, valdošā ideoloģija un sociālais etniskums (Šulmane, 2004:12).

Etnisko stereotipu problēma starpetnisko attiecību kontekstā ir īpaši nozīmīgs jautājums, jo stereotipi veic svarīgas funkcijas – pastāvošo sociālo attiecību izskaidrošanu un attaisnošanu, grupu interešu aizsardzību, izziņas un sociālo nošķiršanu, kultūras un vēsturiskās pieredzes transformēšanu un daudzas citas lietas, bez kurām nav iespējams saprast sociālo attiecību daudzos parametrus.

Masu mediji ir plaši izplatīti informācijas un viedokļu, kā arī stereotipu konstruēšanas līdzekļi. Tie iekļauj drukātos, radio, televīziju, elektroniskos medijus (internets) (Veinberga, 2005:38).

Prese un citi masu informācijas līdzekļi ir avīzes, žurnāli, biļeteni un citi periodiskie izdevumi (iznāk ne retāk kā reizi trīs mēnešos, vienreizējā tirāža pārsniedz 100 eksemplārus), kā arī televīzijas un radio raidījumi, kinohronikas, informācijas aģentūru paziņojumi, audiovizuāli ieraksti, programmas, kas paredzētas publiskai izplatīšanai (Likums „Par presi....”, Skatīts internetā 16.02.2010).

Darbā izmantotā teorētiskā perspektīva

Simboliskais interakcionisms ir teorētiska pieeja, kas sociālo rīcību un mijiedarbību skaidro ar jēgu, ko rīcības subjekti un mijiedarbības dalībnieki piešķir lietām un rīcības aktiem. Kā pirmie interakcionisma pārstāvji jāpiemin Georgs Zimmels, Roberts Parks, W.I.Tomass, Č.H.Kūlijs, Džons Djūijs, Makss Vēbers, H.Blūmers un G.H.Mīds (Культурология..., 1997:114).

Konfliktu teorija (no lat. *conflictus* - sadursme) - sabiedrības attīstību skaidrojoša koncepcija, kas par sabiedrības attīstības galveno dzinuli un virzošo spēku izvirza atšķirīgas vajadzības, pretējas intereses un to izraisītās sadursmes un cīņu (Штомка, 1996:62).

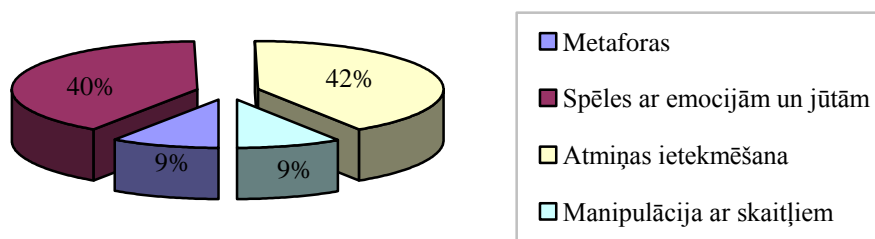
Empīriskais pētījums

Pētījuma ietvaros galvenais uzdevums bija izpētīt, izanalizēt un raksturot etniskos stereotipus un etniskās situācijas atspoguļojumu Latvijas presē, kā arī veikt četru nacionālo laikrakstu „Neatkarīgā Rīta Avīze”, „Diena”, „ЧАС”, „Вести Сегодня”, kas publicēti laikā no 2009.gada 1.oktobra līdz 2010.gada 31.martam, satura analīzi (kontentanlīzi).

Augstāk minētie laikraksti izvēlēti, ņemot vērā to tirāžu (lielākie nacionālie mediji pēc to lasītāju skaita), valodu (divi laikraksti latviešu valodā un divi laikraksti krievu valodā), kā arī to popularitāti sabiedrībā.

Latviešu valodā laikraksti „Diena” (tirāža 31 000 eks.) un „Neatkarīgā Rīta Avīze” (32 433) iznāk sešas reizes nedēļā, savukārt krievu valodā „Час” – piecas reizes nedēļā (tirāža 13 100 eks.) un „Вести Сегодня” – sešas reizes nedēļā (tirāža 23 903 eks.). Latvijas latviešu un krievu valodā izdotie laikraksti ir diezgan līdzīgi pēc sava apjoma, satura un pasniegšanas stila. Tomēr ir arī atšķirības – vienu un to pašu notikumu laikraksti apraksta dažādi, jo ir dažādas mērķauditorijas (lasītāji krievu un latviešu valodā), katram ir savi viedokļi par vienu un to pašu, kā arī tiek atspoguļoti dažādi interesanti notikumi.

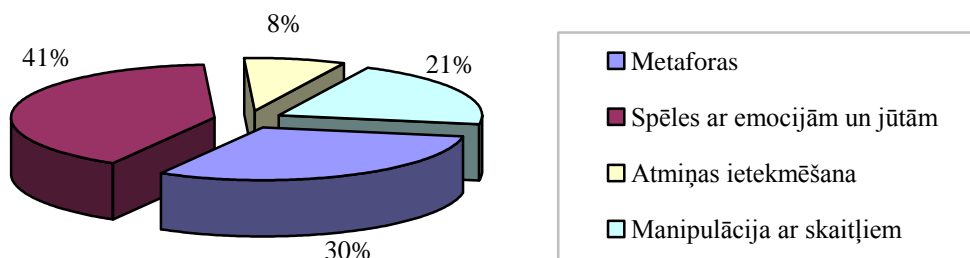
Laikrakstos rakstītais, protams, iedarbojas uz lasītāju. Lai šī iedarbība būtu pēc iespējas efektīvāka, tiek lietoti dažādi līdzekļi. Latviešu avīzēs bieži izmantoti manipulēšanas objekti – **metaforas, spēles ar emocijām un jūtām, kā arī atmiņas ietekmēšana** (1.attēls).

1.att. Latviešu avīzēs izmantotie manipulēšanas objekti (%; N=108)

Visspilgtākais piemērs, pēc autoru domām, sastopams NRA, kur visi šie objekti apvienojas vienā teikumā. „Zelta nācija! Gluži kā zīda paklājs, pa kuru mīksti pamīdīties visiem, kas vien to vēlas”, parādās arī ironija „...Vieni gaidīja, ka "amerikāņi nāks palīgā", citi, iespējams, cerēja, ka padomju vara būs humāna – kā no filmām izkāpusi...” (Latvietis kā zīda paklājs, NRA,25.03.2010). Dažreiz izskan arī emocionāli izteicieni – „mežonīgie 90.gadi, represēto statuss nav „silta vieta”” utt. Tieši šādi temati parāda, ka etniskais sasprindzinājums Latvijā pastāv, cilvēki nevēlas aizmirst, piedot un sākt dzīvot no baltas lapas.

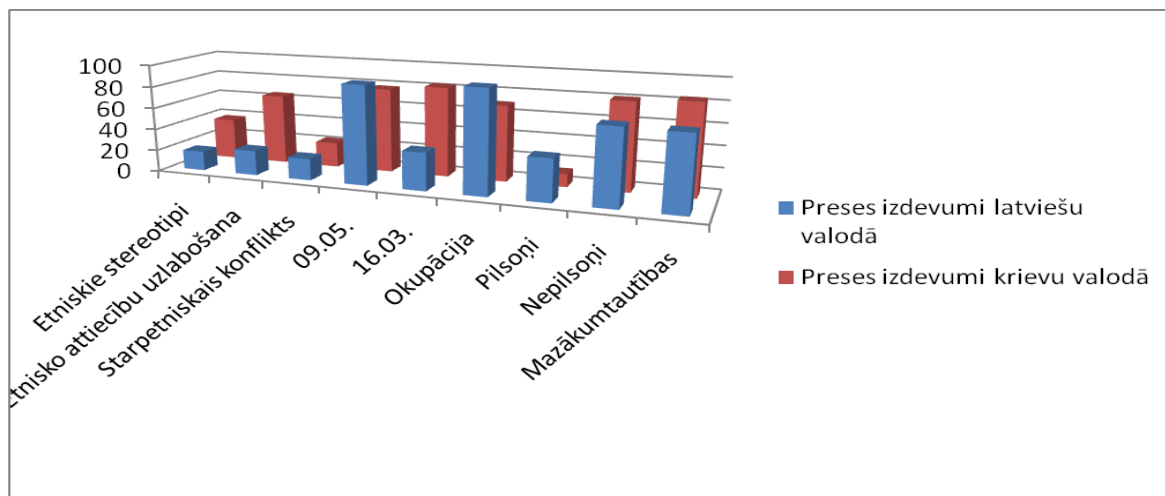
Laikrakstos krievu valodā arī bieži tiek izmantoti manipulēšanas objekti – **metaforas, spēles ar emocijām un jūtām**, savukārt **atmiņas ietekmēšana** nav tik spilgti parādīta, salīdzinot ar presi latviešu valodā (2.attēls). „Главное - не вернуться в ледниковый период!- Так охарактеризовал отношения между двумя странами российский посол Александр Вешняков”;(„Galvenais, neatgriezties atpakaļ uz ledu laikmetu!” – Tā apraksta attiecības starp abām valstīm Krievijas vēstnieks Aleksandrs Vešņakovs), „Тебе некуда бежать, если ты в душе батрак”(„,Tev nav kur skriet, ja dvēselē tu esi kalps.”), (Вести Сегодня 26.11.2009) un citas metaforas.

2.att. Krievu avīzēs izmantotie manipulēšanas objekti (%; N=110)

Var secināt, ka presē gan latviešu, gan krievu valodā žurnālisti un autori izmanto manipulēšanas paņēmienus, lai ietekmētu lasītāju viedokli un piesaistītu uzmanību tai vai citai situācijai vai problēmai.

Kopumā, iegūtie rezultāti ļauj atbildēt uz jautājumu, vai Latvijas mediji atspoguļo etniska rakstura tēmas un vai šajā atspoguļojuma parādās etniskie stereotipi. Darbā salīdzināti Latvijas latviešu un krievu valodā laikrakstos atspoguļotās tēmas un atspoguļojuma biežums (reizes) (3.attēls).

3. att. Etniska rakstura tematu atspoguļojuma biežums (reizes) Latvijas medijos latviešu un krievu valodā

- Preses izdevumos latviešu un krievu valodā etnisko stereotipu atspoguļojums un tematika nav aktuāla. Etniskā konflikta, etniski politiskā sasprindzinājuma temats ir daudz populārāks. Dominē arī temati, kas saistīti ar starpetniskajām attiecībām (gan pozitīvas, gan negatīvas), neiecietību, vēsturiskajiem notikumiem (okupācija, PSRS laiki) un datumiem (9.maijs, 16.marts), kā arī starpetnisko dialogu un kompromisu.
- Etniskajiem stereotipiem velēts pavisam maz uzmanības. Kā piemēru var nosaukt vienīgo analizējamā periodā virsrakstu laikrakstā latviešu valodā – „Saskaņas centrs ar balalaiku”, protams, katrs cilvēks identificē šo instrumentu ar Krieviju, un runa ir par to, ka Saskaņas centrs ir krievu opozīcijas partija, kura ir noskaņota pret visu latvisko.
- Arī krievu valodā laikraksti gandrīz neatspoguļo etniskos stereotipus, daudz populārāki ir temati, kas saistīti ar etnisko sasprindzinājumu valstī, etniskām attiecībām un attiecību uzlabošanas pasākumiem.
- Ar vēsturi, vēsturiskajām atmiņām un datumiem, saistīti temati, pēc autoru domām, neļauj pilnībā uzlabot etniskās problēmas un konfliktus sabiedrībā, kas spilgti parādās latviski un krieviski publicētajos izdevumos.
- Latvijas krievu un latviešu valodā medijos aktuāli ir temati par nepilsoņiem, mazākumtautībām un minoritātēm.
- Krievu un latviešu valodā izdotajā presē dažos rakstos tiek pieminēti tādi iedzīvotāju apzīmējumi kā „savējie” un „svešie”. Tas liecina, ka Latvijas sabiedrībā pastāv starpetniskais konflikts un nesaprašanās.
- Gan latviski, gan krieviski rakstītajos preses izdevumos žurnālisti turas politikorektuma robežās, negatīvus viedokļus vairāk pauž lasītāji, nevis rakstu autori.
- Krievu un latviešu valodā rakstītajās avīzēs bieži izmantoti manipulēšanas objekti – metaforas, spēles uz emocijām un jūtām, savukārt atmiņas ietekmēšana spilgtāk izmantota presē latviešu valodā.
- Krievu valodā izdotajā presē emocionālāk atspoguļoti temati, kuri saistīti ar 16.martu, PSRS laikiem, savukārt prese latviešu valodā emocionālāk atspoguļo okupācijas un 9. maija tematus.
- Latviski un krieviski rakstītajos medijos parādās etniska rakstura temati, savukārt etniskie stereotipi nav tik plaši atspoguļoti.
- Pēc iegūtajiem rezultātiem var apgalvot, ka gan krieviski, gan latviski rakstītajos preses izdevumos atvēl ievērojamu vietu starpetnisko attiecību atspoguļošanai un pozitīvai veidošanai.

Secinājumi

1. Stereotips ir vispārējs, vienkāršots priekšstats par sociālo grupu. Par stereotipiem jeb stereotipiskiem priekšstatiem socioloģijā arī mēdz nosaukt noturīgus, pārspīlētos un neobjektīvus priekšstatus par kādu cilvēku tipu, grupu vai sabiedrību. Tā pamatā ir aizspriedumi nevis fakti.
2. Stereotipiem ir liela nozīme mūsu sabiedrībā, jo tie mēdz noteikt morālās normas, formulēt politiskus, sociālus uzskatus, kā arī ietekmēt cilvēka uzvedību un attieksmi pret apkārtējiem. Biežāk tiek stereotipizēti cilvēki, kuri kaut kādā veidā izceļas uz apkārtējo fona. Tāpēc rasu, etniskie, dzimuma un vecuma stereotipi ir visizplatītākie.
3. Etniskais stereotips ir emocionāli iekrāsots, shematisks, standartizēts etniskās grupas tēls. Starpetniskajā saskarsmē cilvēki ikdienā stājas kontaktos ar citu tautu pārstāvjiem, vadoties pēc savā vidē, ģimenē un valstī pastāvošiem stereotipiem. Tos ietekmē politiskais un sociālais klimats valstī, valdošā ideoloģija un sociālais etniskums.

4. Masu saziņas līdzekļi ir viens no mūsdienu sabiedrības nozīmīgākajiem institūtiem, kas ietekmē visas darbības sfēras.
5. Latvijas latviešu valodā izdotā prese orientējas uz noteiktu sabiedrības daļu, respektīvi latviešu auditoriju, kuras uzterē pilsonības problēmas, latviešu valodas apguve vai minoritāšu pilsonība un minoritāšu tiesības nav primārās problēmas. Savukārt krievu valodā izdotā prese orientējas uz to Latvijas sabiedrības daļu, kurai ģimenes valoda ir krievu valoda. Šajos izdevumos uzmanība etniska rakstura publikācijās pievērsta galvenokārt minoritātēm, mazākumtautībām, it sevišķi krievu, tiesību, pilsonības un valodas jautājumiem.
6. Krievu valodā izdotā prese plašu un detalizētu uzmanību velta tām etniskajām problēmām, kas tieši skar krievvalodīgos iedzīvotājus. Tomēr, publicējot šīs aktivitātes, rakstu autori mēdz tās politizēt.
7. Etniskā konflikta un sasprindzinājuma temats pārsvarā parādās saistībā ar vēsturiskajiem notikumiem un datumiem, piemēram, okupācija, 9.maijs vai 16.marts.
8. Temati saistīti ar vēsturi un vēsturiskajām atmiņām un sāpēm neļauj pilnībā atrisināt etniskās problēmas un konfliktus sabiedrībā; tie spilgti parādās latviešu un krievu valodas presē.
9. Krievu un latviešu valodā izdotajā presē dažos rakstos pieminētie apzīmējumi „savējie” un „svešie” liecina par to, ka Latvijas sabiedrībā pastāv zināms starpetniskais konflikts un nesaprašanās.
10. Negatīvie viedokļi visbiežāk pausti lasītāju komentāros vai viedokļos, nevis laikrakstu žurnālistu izteikumos. Gan latviski, gan krieviski izdotajā presē žurnālisti ievēro politikorektuma robežas, un tā ir ļoti laba tendence etnisko attiecību uzlabošanai.
11. Diezgan populāri ir temati par etnisko attiecību uzlabošanu un neiecietības mazināšanu, kā arī kompromisa un dialoga meklējumu starp etniskajām grupām.
12. Pētījuma laikā ir noskaidrots, ka Latvijas latviski un krieviski rakstītajos medijos parādās etniska rakstura temati, savukārt etniskie stereotipi gandrīz nav sastopami.
13. Latvijas latviešu un krievu valodā rakstītajos medijos etniska rakstura jautājumi parādās bieži, savukārt etniskie stereotipi gandrīz nav pieminēti.
14. Hipotēze „Latvijas latviski un krieviski drukātie masu saziņas līdzekļi, izklāstot etniska rakstura jautājumus, atspoguļo etniskos stereotipus” neapstiprinājās.

Izmantotās literatūras saraksts

- 1) Джери Д. (2001) Большой толковый социологический словарь от А до Я, том 1, „Вече”, 124.lpp.
- 2) Hoult, T. F.(1969) Dictionary of Modern Sociology, 93.lpp.
- 3) John P. Jackson, Nadine M. Weidman, (2005) Race, racism, and science: social impact and interaction, 41.lpp.
- 4) Культурология (1997): XX век: Словарь. - С.Пб.: Университетская книга, 114.lpp.
- 5) Likums „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” (skatīts internetā 16.02.2010)
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=64879&from=off>
- 6) Smits, D.E., (1997) Nacionālā identitāte, 49.lpp.
- 7) Штомка П. (1996) Социология социальных изменений. – Москва, 62.lpp.
- 8) Šulmane, I., Kruks, S. (2004) pētījums „Stereotipi Latvijas presē”, 12.lpp.
- 9) Veinberga S. (2005) „Masu mediji : prese, radio un televīzija”, Rīga: Zvaigzne ABC, 38.lpp.
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/belin/18.php;
- 10) Zepa B., Zobena A., (1997) Socioloģijas skaidrojošā vārdnīca, 63.lpp.